

ből tájékozódhatnak a kedvükre való olvasmányokról. Az eredményesség jól érzékelhető az egyik résztvevő véleményéből, aki azt írta: „Ez a nyári olvasóverseny felbátorított arra, hogy olvasással töltssem az időt, és segített, hogy újra emlékezek, milyen csodálatos dolog elmerülni a könyvek világában.”

Az olvasási kedv növelésén kívül is származott haszon a versenyből: kialakította az egyetemi közösségen belüli párbeszédet, és erősítette a csapatszellemet. A legtöbb résztvevő jelen volt az ünnepélyes eredményhirdetésen is. Itt végre találkozhattak egymással a könyv-

tárosok, az olvasók, a szponzorok és a verseny szervezőbizottságának tagjai. Az olvasott könyvek mennyiségén kívül díjazták a leghumorosabb és a legrövidebb könyvismertetéseket is. Az igen változatos díjakat egyetemi és külső szponzorok ajánlották fel. Volt ott díszoklevél, egy helyi étterembe 12 személyre szóló ebédmehívás és a helyi kaszinóban tölthető hétvége is.

A verseny elérte célját. „Ez az olvasási program volt, amire egész nyáron vártam. Megtörte az iskolai év monotóniáját, és lehetőséget adott a könyv szerelmeseinek a találkozásra.” – írta egy elégedett résztvevő.

(Fazokas Eszter)

Felhasználók és használat

Általános kérdések

06/177

KERBS, Robert W.: Social and ethical considerations in virtual worlds = El.Libr. 23.vol. 2005. 5.no. 539-546.p. Bibliogr.

A virtuális világban folytatott tevékenységek társadalmi és erkölcsi normái

Használói szokások; Számítógép-hálózat

A számítógép már nem csak üzleti, tudományos és igazgatási célokra használt szerszám, hanem olyan eszköz is, melynek révén „szociális interakciók” mennek végbe egy „virtuális világban”. Ebben a környezetben hasonló gondolkodású emberek tudnak online beszélgetni, találkozni, egymásra hatni. Ezek a lehetőségek ugyanakkor nem csak örömetlik és kielégítők, hanem aggodalomra is okot adnak. A virtuális világban végzett tevékenységek számos etikai és társadalmi problémát vetnek fel. Ilyen például a magán-

szféra sérelme, a kihasználtságtól való félelem, az identitás-vesztés.

A *játék* elfedi a való életbeli következményeket (ha lezuhanok, van még két életem, ölhetek és rombolhatok büntetlenül stb.). A számítástechnikai ipar épp úgy látja el fogyasztóit, mint a kábítószer-kereskedelem, kialakítja, majd kielégíti a *függőség* szükségleteit. A chat-szobákban gyakran olyan adatokat kell megadni, amelyeket más is láthat, akik anonimitása nemkívánatos következményekkel (visszaélésekkel) járhat. A *leselkedés*, *zaklatás*, a más életébe, magánszférájába való számítógépes behatolás az USA női lakosságának több mint nyolc százalékát (a férfiak 2,2%-át) érinti. A *gyermekek* által látogatott weboldalak 89%-a gyűjtött be személyes, azonosítható adatokat a gyerekektől egy 1998-as amerikai felmérés szerint. A gyermeki magánszféra online védelméről rendelkező USA törvény (*Children's Online Privacy Protection Act – COPPA*, 2000) hatályba lépése után egy évvel az újabb felmérés szerint ugyan a vizsgált weboldalak 90%-a már tartalmaz valamilyen utalást a magánszférával kapcsolatos

politikájára, azonban a COPPA-val való teljes összhangot nem sikerült elérni.

A megelőző védekezés egyik legfontosabb lépése lenne a számítógépes játékok szabályozása, bár van olyan nézet is, hogy az a művészet egy új formája, s mint ilyen, tartalma nem szabályozható. A játékok erőszakossága elleni általános tiltakozása viszont arra készítette az Interaktív Digitális Szoftverszövetséget, hogy létrehozza a Szórakoztató Szoftverek Értékelő Testületét, mely kialakította a kisgyermekeknek, mindenkinek, tiniknek, éretteknek, csak felnőtteknek kategorizálást, azonban a viszonteladói szinten ennek alkalmazását nem tudta megvalósítani. A mai napig nincs megoldás arra, hogy az interneten elérhető játékokat egy független testület – szükség szerint – hatékonyan „blokkolhassa”. A szülő (vagy az iskola) szűrheti ugyan (a meglévő szoftverekkel) a gyerek hozzáférését, de számítógép van a szomszédban és a netkávézóban is: egy gyerek számára ma a nem neki való weboldalhoz való hozzáférés könnyebb, mint cigaretta vagy szeszes ital vásárlása. Az e-mail használat, a saját weboldal fenntartása a használatól igényel kellő óvatosságot. Gyerekek esetében a „ne állj szóba idegennel” tanács a virtuális világban is érvényes, csak sokkal nehezebb betartani (pedig lehet, hogy a „tíz éves Zsuzsi”, akivel a gyerek a neten levelez, büntetett előéletű pedofil...).

További tanácsok: lehetőleg csak moderált levelezőlistára iratkozzunk fel. Ne feledjük: valahányszor e-postaládánkba nézünk, vagy meglátogatunk egy weboldalt, IP-címünk, domain nevünk meghatározható, és vannak kém-szoftverek, melyek éppen ezt teszik: begyűjtik adatainkat, webhasználati szokásainkat stb. A megoldás az anonim webhasználat: számos szolgáltatás lehetővé teszi, hogy saját gépünk és a szerver közé rejtjelező szoftver kerüljön, éljünk a lehetőséggel.

A virtuális világban való tevékenység számos veszéllyel jár, s bár ezek egy részét arra hivatott testületek igyekeznek mérsékelni, a megfelelő

online viselkedés kialakítása bonyolult feladat, mind a felhasználók, mind a szabályalkotók részéről.

(Mohor Jenő)

06/178

OSUNA ALARCÓN, Rosario M.: Verso un modello di Sistema informativo bibliografico rivolto all'utente = Boll. AIB. 45. vol. 2005. 3. no. 347-358. p. Bibliogr. 28 tétel.

Res. angol nyelven

Egy felhasználó-központú bibliográfiai információs rendszer modellje felé

Használó; Szolgáltatások

Az új használói szokások, az információhoz való hozzáférés új módjai szükségessé teszik, hogy a használó kerüljön az információellátó szolgáltatások középpontjába. A könyvtári szervezetet „bibliográfiai tájékoztató rendszernek” (*System of Bibliographical Information – SBI*) tekintve a kérdés az általános rendszerelmélet felől közelíthető meg. Egy SBI ekképp olyan elemek csoportjának fogható fel, amelyek egy közös cél (a könyvtár küldetése) elérése érdekében relációban állnak egymással. Ezek az elemek az SBI úgynevezett elsődleges jellemzői: a cél (általános és egyedi); a finanszírozás; a rendszer elemzése, szolgáltatások, szervezet; a használók; az állomány és a dokumentációs források; a vezetés, értékelés és visszacsatolás. A használó tehát a negyedik elem, amely meghatározza a rendszert. Az a mód, ahogy ma a használó megközelíti az információt, olyan változásokat okoz, melyek a dokumentációs elemzéstől a könyvtáros szerepének újrafogalmazásáig mindent áthatnak, és amelyek elkerülhetetlenül befolyásolják könyvtáraink használatának módját és szervezetét egyaránt.

(Autoref. alapján)

Használat- és igényvizsgálat

06/179

CHANG, Hye Rhan - HOLLAND, Maurita Peterson: User satisfaction survey of Ask-A-Question service at the Internet Public Library = Internet Ref.Serv.Q. 10.vol. 2005. 2.no. 61-73.p. Bibliogr.

A használói elégedettség vizsgálata az Internet Public Library digitális referenz szolgáltatásánál

Felmérés; Referenz; Számítógép-hálózat; Szolgáltatások használata

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be:
HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER,
Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

Az Internet Public Library Ask-A-Question szolgáltatásával való elégedettség megállapítására 2004 februárja és májusa között felmérést végeztek. A legtöbb résztvevő elégedett volt a szolgáltatás keretében kapott válaszokkal. Annak ellenére, hogy csak néhányan adtak hangot elégedetlenségüknek, a szerzők megvizsgálták ezeket az eseteket, és az összegzésben javaslatokat tesznek az IPL digitális referenz szolgáltatásának javítására.

(Autoref.)

06/180

FAGERHEIM, Britt Anna - WEINGART, Sandra J.: Using focus groups to assess student needs = Libr.Rev. 54.vol. 2005. 9.no. 524-530.p. Bibliogr.

Fókuszcsoportok alkalmazása a hallgatói igények mérésére

Egyetemi hallgató; Egyetemi könyvtár; Felmérés; Igénykutatás könyvtári szolgáltatásokra

Az Utah-i Állami Egyetem Könyvtára ún. „fókuszcsoportok” kialakításával felmérést végzett a hallgatók között az új könyvtárral kapcsola-

tos igényeik és észrevételek felmérésére. A beérkezett válaszokat 11 kategóriába sorolták. Kiderült, hogy a használók, akár egyénileg, akár csoportosan, a tanulásra fordított idejük nagy részét a könyvtárban töltik; a könyvtárosoktól való segítségkérés tekintetében különböző a hozzáállásuk; a kifogások legtöbbször a magas zajsztintre és a számítógépek körüli tanulási/tárolási hely szűkös voltára vonatkozott.

(Autoref. alapján)

06/181

ALI, Naushad: The use of electronic resources at IIT Delhi Library: a study of search behaviours = El.Lib. 23.vol. 2005. 6.no. 691-700.p. Bibliogr.

Elektronikus források használata az ITT Delhi könyvtárában: az információkeresési szokások tanulmányozása

Elektronikus publikáció; Felmérés [forma]; Gépi információkeresés; Használói szokások

A cikk az elektronikus információforrások használatát vizsgálta az Indiai Műszaki Egyetem (Indian Institute of Technology, IIT, Delhi) könyvtárában. Az adatgyűjtést kérdőívekkel és megfigyelés útján végezték. Az összegyűjtött 300 mintában a következő kérdéseket elemezték: tudomás az elektronikus szolgáltatások létezéséről, elektronikus folyóiratok használata, az összetett keresési funkció ismerete, az elektronikus információforrások ismerete, az elektronikus információk használatának célja, a használók problémái a szolgáltatással, a rendelkezésre álló infrastruktúra, a használók elégedettségének mértéke. Az eredmények azt mutatták, hogy a használók a Boole-féle logikai operátorokat és a csonkolást használják a legnagyobb mértékben. A használatból való tartózkodás fő okaiként a nyomtatási lehetőség hiányát, a kevés terminált és a képzett személyzet hiányát nevezték meg. A felmérésből az is kiderült, hogy a használók kb.

60 százaléka valamilyen nehézségbe ütközött az információkeresés során.

(Autoref. alapján)

06/182

EVANS, Christophe: Quels développements pour la recherche sur les publics? = Bull.Bibl.Fr. 50.tom. 2005. 2.no. 30-34.p. Bibliogr. lábjegyzetekben.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Hogyan kellene fejleszteni a használói vizsgálatokat?

Felmérés; Könyvtárhasználat; Közművelődési könyvtár; Statisztika

A könyvtárhasználat és az olvasók számának növekedése igen sok tényező függvénye. A szerző kiemeli a kulturális minisztérium által közzétett statisztikai adatok használatának problémáit, és sajnálattal állapítja meg, hogy a fő országos, kvantitatív felmérések legnagyobb része a kilencvenes évekből származik. Kijelenti, hogy a jövőbeli fejlesztés érdekében a jelenlegi szociológiai tanulmányok hagyományos módszereit meg kell újítani. Kimutatja, hogy a használói vizsgálatoknak sok egyéb, eddig járatlan útja is létezik.

(Autoref.)

Lásd még 150, 157, 162, 189, 196

Használók képzése

06/183

CHEVILLOTTE, Sylvie: Bibliothèques et Information Literacy = Bull.Bibl.Fr. 50.tom. 2005. 2.no. 42-49.p. Bibliogr. 15 tétel.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Könyvtárak és információs jártasság: francia helyzetkép

Használói szokások; Használók képzése -felsőoktatásban; Információtechnológia

Az információs jártasság megszerzésével a használók olyan eszközök birtokába jutnak, amelyekkel képesek felügyeletet gyakorolni az információk felett. A szerző áttekinti az információs jártasság fő irányait a francia egyetemi könyvtárakban: az oktatók és információs szakemberek együttműködése, a programok tartalma és intézményi elismertsége, a képzés értékelése stb. országos méretű viták tárgyát képezi. Az információk kezelésének ismerete nemcsak a könyvtárakban fontos, hanem minden állampolgárt érint: a kihívások társadalmi-gazdasági, kulturális és oktatási jellegűek, és nemzetközi szinten is egyre nagyobb jelentőséggel bírnak.

(Autoref.)

06/184

MARTIN, Thérèse: La formation à la recherche d'information dans l'enseignement supérieur en filière scientifique: contextes institutionnel et scientifique, exemple d'une formation à la maîtrise de l'information = Documentaliste. 42.vol. 2005. 3.no. 190-199.p. Bibliogr. lábjegyzetekben.

Res. angol, német és spanyol nyelven

A gépi információkeresés oktatása természettudomány-szakos hallgatóknak: mikor és milyen kurzus keretében történjen?

Gépi információkeresés; Használók képzése -felsőoktatásban

Hol lehet információkeresési kurzusokat találni az egyetemi tanrendben? Milyen akadályai vannak a gyakorlati foglalkozásoknak? A szerző megvizsgálja az információkeresés oktatására irányuló programok intézményi és tudományos hátterét, majd példaként bemutat egy elsőéveseknek szánt tanfolyamot. Tárgyalja a hallgatók által tapasztalt problémákat is.

(Autoref.)

06/185

SHARKEY, Jennifer R. - CULP, F. Bartow: Cyberplagiarism and the library: issues and solutions = Ref.Libr. 91/92.no. 2005. 103-115.p. Bibliogr.

Plagizálás és a könyvtárak: kérdések és megoldások

Egyetemi hallgató; Használók képzése -felsőoktatásban; Könyvtárosi hivatás; Számítógép-hálózat

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be:
HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER,
Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

A felsőoktatási intézményekben a hallgatók által folytatott plagizálás régi és folyamatos probléma,

amellyel az oktatók és a könyvtárosok egyaránt foglalkoznak. Bár a vizsgálatok eltérő módon ítélik meg az internet hatását a hallgatói plagizálásra, az elektronikus információk könnyű elérése kihívást jelent a könyvtárosok számára, akiknek készen kell lenniük a plagizálásnak nemcsak leleplezésére és megakadályozására, hanem a használók képzésére is erről a témáról. A tanulmány célja, hogy röviden összefoglalja a plagizálás természetét, mértékét és okait felsőoktatási környezetben, különös tekintettel az elektronikus információforrások hatására, és áttekintse azokat az eszközöket, amelyekkel a plagizálás tetten érhető és megakadályozható.

(Autoref.)

Lásd még 121

Információelőállítás, -megjelenítés és -terjesztés

Digitalizálás

06/186

KOVAČKA, Miloš: Ku koncepcii elektronickej knižnice Milana Hodžu = Knižnica. 6.roč. 2005. 9.no. 5-11.p.

Res. angol nyelven

A Milan Hodža elektronikus könyvtár koncepciójához

Internetcím: www.kis3g.sk

Digitalizálás; Elektronikus könyvtár; Fejlesztési terv; Megőrzés

A Szlovák Nemzeti Könyvtár különféle kon-

ceptiók, programok és projektek útján már több mint tíz éve foglalkozik a szlovák nemzeti örökség digitalizálásának feladataival. A cikk ismerteti a Szlovák Köztársaság országos digitalizálási programját. Az e program keretében megvalósuló elektronikus könyvtárnak gazdagítania kell a Szlovák Köztársaság nemzeti könyvtára és információs rendszere által jelenleg nyújtott szolgáltatásokat, és olyan megoldásokat kell bevezetnie, amelyek kutatók, oktatók és diákok számára egyaránt gyorsabb és összetettebb információkeresést biztosítanak. Nemcsak dokumentációs feladatokat kell ellátnia, hanem egy adott témának, projektnek vagy programnak a kutatási és oktatási hátterét is meg kell teremtenie.

(Autoref. alapján)

Lásd még 144